

HET LEVEN KOMT TOCH TOT BLOEI IN DE WOESTIJN

1. Welkom

Qui es-tu, toi qui passes?
que cherches-tu?
Es-tu prêt au partage
de te perdre
pour te retrouver?

De Nederlandse vertaling van deze woorden staat al vele jaren in Jebron en nu ook in ons decor.

Annie en ik hebben ze genoteerd tijdens een reis naar Bretagne in 1974. Ze stonden op een groot bord bij de ingang van de abdij van Boquen in Bretagne.

Met deze woorden, die mij nooit hebben losgelaten omdat ze in mijn ogen de kern van onze christelijke traditie verwoorden, willen we ieder van jullie welkom heten in deze Kerstviering, waarin we de NAAM en de WEG gedenken van de joodse mens – Jezus van Nazareth – die aan de oorsprong ligt van onze eigen geloofsweg.

Vandaag klinken zijn Woorden van bevrijding in deze, onze wereld – en de vraag is of het ooit anders is geweest – die verscheurd wordt door oorlog en niets ontziend geweld, en dit midden in het land waar hij is geboren en opgegroeid, en waar hij ook zelf gewelddadig om het leven is gekomen, omdat hij ANDERE WEGEN wilde gaan, geworteld in de Naam van de ENE, die wij aanspreken als Moeder én Vader, als Zoon en Broeder, als Geest van hoop en toekomst in ons midden.

Om deze wereld op te roepen zingen we het ons bekende lied “STILLE LACHT”

2. Stille nacht

1. Stille nacht, angstige nacht dood alom, vrede wacht weerloze mensen op zoek naar een huis naar een riem onder 't bange hart Wie zal wijzen de weg? Wie zal wijzen de weg?	2. Stille nacht, licht in de nacht nu en dan, hier en daar tekens van hoop even weerloos als klein als een verhaal, een geboren kind. Zal het wijzen de weg? Zal het wijzen de weg?	3. Stille nacht, brood in de nacht woord gegeven, weerbare kracht mensen rechtop en liefde volbracht kleinen en armen bij name genoemd Jezus Messias de weg? Jezus Messias een weg!
---	--	--

3. Gebed (naar Luc Vankrunkelsven, in *Het bidt in mij*, p. 11)
(Tijdens elk deel van dit gebed wordt een kaars van de adventskrans aangestoken)

Jij,
Stem van de stemlozen,
Jij die de ellende van je volk zag,
blijf partij kiezen
voor de geofferden
in onze onheilsgeschiedenis
Samen: Dat wij mensen van Licht en Vrede worden in onze dagen.

Jij,
Partijganger van de verarmden
Jij die de ellende van je volk ziet,
blijf Stem worden
van de verstomden
in hun onheil, in hun geschiedenis
Samen: Dat wij mensen van Licht en Vrede worden in onze dagen.

Jij
Jij-die-er-zal-zijn
Jij die de ellende van de volkeren zal zien,
sterk ons in ons partij worden
met de geofferden en verstomden,
in onze heilsgeschiedenis,
heil en onheil in ons midden.
Samen: Dat wij mensen van Licht en Vrede worden in onze dagen.

Jij,
Partijganger, Stemmaakster,
Jij zal er zijn
Waar jij in ons leven wordt binnengelaten.
Samen: Dat wij mensen van Licht en Vrede worden in onze dagen

4. Lied: Open de Schriften (Liedboek p. 47)

5. Schriftlezingen

6. 5.1 Numeri 17: 16—25

Het bijbelboek Numeri, in het Hebreeuws Bemidbar, letterlijk *IN DE WOESTIJN*, wordt gelezen en geactualiseerd in het Bijbels Leerhuis. Het boek vertelt het verhaal van de weg die de kinderen van Israël moeten gaan tussen het slavenhuis Egypte en het Land van

Belofte. Het is een vaak dramatisch verhaal, waarin het volk voortdurend in opstand komt tegen de ENE, de God van bevrijding, en tegen Mozes hun voorganger en leidsman. De tekst die we zullen beluisteren volgt onmiddellijk na het verhaal waarin verteld wordt over de zwaarste crisis waarin het tijdens de tocht door de woestijn terecht is gekomen ten gevolge van de opstand van de priester Korach tegen Mozes en tegen de ENE. Het is een zeer merkwaardig verhaal dat vraagt om duiding en actualisering. Bij het slot van dit verhaal wordt aan alle 12 stammen van Israël gevraagd om een staf te nemen en er de naam van de stam op te schrijven. Op de staf van de stam Levi wordt de naam van Aäron, de priester en broer van Mozes en Myriam geschreven. Luisteren we nu naar het vervolg van het verhaal:

Zo spreekt de ENE:

*Neerleggen zul je de staven van de 12 stammen in de tent van samenkomst,-
daar waar ik met u samenkom.*

*En geschieden zal het: de man die ik verkies, diens staf zal uitbotten en beginnen bloeien;
en zo zal ik het gemor van de kinderen van Israël tot bedaren brengen.
waarmee zij tegen jullie in opstand komen.*

Dan spreekt Mozes tot de zonen van Israël:

twaalf staven dus; en de staf van Aäron te midden van hun staven.

Mozes legt de staven neer voor het aanschijn van de Ene, in de tent van samenkomst.

23 En het geschiedt de volgende morgen:

Mozes komt de tent van de samenkomst binnen

en ziedaar!- uitgebot is de staf van Aäron, van het huis van Levi;

hij heeft bloesem uitgebracht en laat bloemen bloeien en amandelen rijpen.

*Dan brengt Mozes alle stamstaven van voor het aanschijn van de Ene naar alle kinderen van
Israël.*

Dan zegt de Ene tot Mozes:

doe terugkeren de staf van Aäron naar de tent van de samenkomst.

Daar zal die staf bewaard worden als een teken voor de kinderen van Israël.

*Als hun opstandig gemor tegen mij en mijn project van bevrijding ophoudt,
dan zullen ze niet sterven, maar leven en het land van belofte beërven.*

5.2. Lied: Zomaar te gaan (Liedboek p. 57)

5.3. Lezing uit Lukas 2,1-18

Het geschiedt in die dagen:

er gaat een besluit uit van Caesar Augustus dat elke familie moet worden ingeschreven.

Deze -eerste- inschrijving geschiedt als Quirinius landvoogd van Syrië is.

Allen zijn op reis gegaan om te worden ingeschreven, ieder naar zijn eigen stad.

Ook Jozef klimt op van Galilea, uit de stad Nazaret,

naar Judea, naar de stad van David die Betlehem wordt geroepen,

omdat hij is uit het huis en de vaderlijn van David,

om te worden ingeschreven samen met Maria,

die aan hem uitgehuwelijkt is en zwanger is.

Maar het geschiedt als zij dáár zijn,
dat de dagen vervuld zijn dat zij bevallen moet,
en zij bevalt van haar eerstgeboren zoon in het open veld;
zij wikkelt hem in doeken en legt hem omhoog in een kribbe,
omdat er voor hen geen plaats was in het gastenverblijf.
Er zijn in die landstreek herders geweest
die in het open veld vertoevend en daar waakten over hun kudde.
Dan staat bij hen een bode van de ENE.
De kracht van de ENE omstraalt hen en ze worden bevreesd met een grote vrees.
De bode zegt tot hen: vreest niet!,
want zie, ik kondig u aan: grote vreugde, die voor heel het volk zal zijn:
voor u is heden geboren een redder en bevrijder;
hij is een Gezalfde van de ENE, in de stad van David;
dit is u ten teken:
ge zult vinden een zuigeling in doeken gewikkeld en liggend in een voederbak!
Plotseling geschiedt het:
bij de bode voegt zich een veelheid van boodschappers;
zij loven de ENE en zeggen:
14 eer en kracht aan de ENE, déze onze God
en op aarde vrede in mensen van welbehagen!
15 Het geschiedt zodra de boodschappers van hen weggaan
en terugkeren in het verborgene,
dat de herders tot elkaar gezegd hebben:
komt, laten we naar Bethlehem gaan
en zien het woord dat is geschied en dat de ENE ons heeft bekendgemaakt!
16 Ze gaan met haast en vinden Maria en Jozef, met de zuigeling die in de voederbak ligt.
17 Maar als ze het zien geven ze bekendheid aan het woord
dat tot hen over dit jongetje gesproken is,
18 en allen die het horen verwonderen zich
over wat door de herders tot hen is gesproken.

5.4. Lied: Nu zijt wellekome

<p>Nu zijt wellekome, mens van licht uit Licht. Treed buiten onze dromen met jouw gezicht. Stuur het aan op scheiding tussen dageraad en nacht, nieuwe vredestijden na zoveel man en macht. Kyrieleis!</p>	<p>Nu zijt wellekome, mens van licht in mij, die als een kind wil wonen herboren, vrij, in het land van morgen dat de lieve vrede kent; waar wij zijn geborgen, gezien, aanvaard, erkend. Kyrieleis!</p>	<p>Nu zijt wellekome, langverwachte mens. Dat wij, aan angst ontkomen, verstaan jouw wens: ooit te kunnen spreken van een wereld omgekeerd, waar de kunst van delen voorgoed is aangeleerd. Kyrieleis!</p>
--	--	--

7. Overdenking (Paul De Witte)

In de woestijn worden kinderen groot.

Ik denk dat de dichter ons vraagt om deze zin uit het lied hier metaforisch te verstaan.

‘Kinderen worden groot’ wil dan zeggen: mensen komen tot inzicht, tot een beter verstaan van de wereld en van de eigen plaats daarin.

En wat is voor dat leerproces de geschikte ruimte? De woestijn, die ook vraagt om als beeld begrepen te worden.

De joodse rabbijn Jonathan Sacks verstaat de woestijn tussen het slavenhuis Egypte en het Land van Belofte als een liminale ruimte, letterlijk als een drempel tussen het een en het ander, tussen buiten en binnen, tussen boven en onder of omgekeerd.

In onze tijd spreekt men van een ‘tijd van transitie’.

De ontwikkelingen die op ons afkomen dwingen ons om na te denken over een weg naar een andere toekomst. Twee voorbeelden.

Eén: willen wij mensen en onze aarde nog toekomst hebben, dan moeten we het Egypteland van de fossiele brandstoffen durven verlaten, de onzekere woestijn intrekken en kiezen voor ecologische alternatieven, waarin de beloften van een goed leven voor allen waar kunnen worden gemaakt.

Twee: wil onze mensenwereld nog toekomst hebben dan zullen we andere wegen moet zoeken om conflicten creatief op te lossen door de geweldlogica van de wraak te verlaten, de onzekere woestijn in te trekken en te kiezen voor de open dialoog als enige weg tot gerechtigheid en vrede.

Ieder van jullie kan nog andere voorbeelden bedenken:

Welk economisch model kan een menswaardige toekomst garanderen voor steeds meer mensen?

Welk soort leiderschap (politiek, cultureel, godsdienstig) biedt hoopvolle perspectieven: macht of invloed?

In de twee schriftlezingen worden telkens twee modellen naast of misschien wel tegenover elkaar geplaatst:

- (1) In Numeri was er de opstand van de priester Korach uit de stam Levi, die het leiderschap van Mozes volledig wil ondergraven om zelf te bemachtigen wat hij Mozes ten onrechte verwijt. Hij verdwijnt van de aardbodem
Daartegenover staat Aäron, de broer van Mozes, ook uit dezelfde stam Levi, die trouw blijft aan de weg van de Thora en zonder enige afgunst dienstbaar is aan Mozes. De staf van de stam Levi, waarop de naam van Aäron staat geschreven, begint te bloeien, volkomen onverwacht en feitelijk onmogelijk. Maar in verhalen zijn wonderen niet weg te rationaliseren. Zij spreken ons van een toekomst die toch mogelijk is..
- (2) In het meer dan bekende verhaal van Jezus’ geboorte wordt keizer Augustus ten tonele gevoerd. Hij wil de mensen die onder zijn absolute macht vallen, tellen, zodat er nog meer belastingen kunnen worden geheven en de uitbuiting nog kan toenemen.

In datzelfde verhaal wordt iets verteld over de geboorte van Jezus uit de maagd Maria. Dit verhaal is even onmogelijk als dat van de staf van de stam Levi die na één nacht begint te bloeien. Deze Maria, de moeder van Jezus, is drager van dezelfde

naam als de zuster van Mozes en Aäron: Myriam. Deze Myriam staat mee aan de oorsprong van het grote bevrijdingsverhaal dat in het boek Exodus begin. Wanneer Myriam enkele hoofdstukken verder in Numeri (hst 20,1) sterft, horen we dat onmiddellijk na haar dood er voor het volk in de woestijn geen water meer is. Ook hier geldt: in verhalen zijn wonderen niet weg te rationaliseren. Zij spreken ons van een toekomst die toch mogelijk is.

Vandaag vieren we Kerstmis.

In deze verhalen wordt het onmogelijke op de spits gedreven, maar niet op een spectaculaire wijze. Er wordt gewoon een kind geboren.

Onlangs las ik in een krantenartikel een onvergetelijke zin: een kind, meer dan wie of wat ook, stelt ons in staat de machten, die vaak zo gewelddadig om zich heen grijpen en slaan, te ontmaskeren.

Wij zijn hier deze avond samengekomen om onze hoop op signalen van een telkens nieuw begin, ook in deze tijd uit te zingen. Zo gelijken we op wat Friedrich Nietzsche ooit schreef: *“zij die al dansend werden gezien, werden als krankzinnig beschouwd door hen die de muziek niet konden horen”*.

Wanneer we de hoopvolle muziek die we hoorden weerklinken in de woorden van Numeri en Lukas en ons riskeren aan de dans van het goede leven, dan gelijken we op het kind dat in het sprookje als enige zich niet liet misleiden door het fake news over de prachtige nieuwe kleren van de keizer. Het riep: de keizer is naakt. En iedereen lachte.

Het moge zo zijn.

8. Lied: Honderd bloemen mogen bloeien (Liedboek p. 56)

9. Collecte voor Welzijnszorg en praktische punten

10. Lied: Dit is de nacht van de zwervers

Dit is de nacht van de zwervers,
van zoekers naar een huis,
mensen speurend naar vrede,
wie geeft zijn vijand een thuis?
Hoe komt een kind terecht,
waar moet het neergelegd,
hoe zal het veilig gaan,
wie reikt het vrede aan?

Waar is de plek voor de kleinen,
waar gaan de armen voor?
Wie ontgrendelt de deuren,
wie breekt de tralies door?
Hoe komt een kind...

Heden is ons geboren
de mens die ruimte schiep,
die zolang hij mocht leven
om recht en vrede riep.
Hij brengt de mens terecht,
heeft toekomst aangelegd
om veilig in te gaan,
Hij reikt ons vrede aan!

11. Tafelgebed (Tafelgebeden 15)

12. Delen van Brood en wijn

13. Onze Vader Verborg (Liedboek p. 15)

14. Drie bijbelse fragmenten over bloeien en actualisering.
Met acclamatie: open hun ogen (Liedboek p. 87)

(1) Hosea 14,6 en 8

Ik zal voor Israël worden als de dauw,
hij zal bloeien als de lelie, en zijn wortels uitslaan als de witte wilg;
Zij zullen terugkeren en zitten in zijn schaduw,
graan laten herleven en bloeien als de wijnstok;
zijn gedachtenis zal zijn als wijn van Libanon.
En alle volken zullen welkom zijn in jouw toekomstland.

Actualisering

In de loop van vorige weken had in Leuven het assisenproces plaats. Vijf oorlogsmisdadigers van Guatemala werden veroordeeld voor misdaden tegen de mensheid. De feiten dateren van meer dan 40 jaar geleden waarbij naast duizenden inwoners van Guatemala ook twee Belgische scheutisten Walter Voordeckers en Ward Capiou werden vermoord, Serge Berten ontvoerd werd en nooit terugkeerde en Paul Schildermans gevangen genomen en gefolterd maar kwam vrij. Dit proces kan worden beschouwd als een unicum, omdat voor de eerste keer Guatemalteekse misdadigers worden berecht buiten hun eigen land. Ook dit gebeuren kan worden beschouwd als een gegeven waarbij de woestijn en de dorre steppe zich kunnen verblijden?

(2) Hooglied 7, 12-13

Laten we vroeg onze schouders reichten om naar de wijngaarden te gaan
en te zien of de wijnstok al is uitgebot, de bloesem zich heeft geopend,

de granaatappels zijn gaan bloeien:
dáár geef ik dan mijn liefkozingen aan jou!

Actualisering

Uit een blog op het internet:

Niet alleen de intieme relatie zoals die in het Hooglied wordt beschreven maakt je gelukkig, het is ook belangrijk om zich omringd te weten door goede vrienden. Er zijn drie essentiële ingrediënten voor het opbouwen van zo'n positieve en krachtige vriendschapsrelaties:

- Tijd : tijd is wellicht het meest waardevolle aspect van elke relatie: tijd vrijmaken om met elkaar te praten en samen activiteiten te ondernemen. Zonder tijd te investeren in je relaties, kunnen ze niet gedijen.
- Aandacht: Echte aandacht is eveneens van groot belang. Oprechte aandacht voor de ander vraagt een luisterend oor, niet voor wat rondom je gebeurt maar voor de woorden die tot jou worden gesproken. Misschien zijn we juist daarom met twee oren geschapen. Zo groeit de vriendschap.
- Waardering: mensen in een positieve relatie zien in elkaar een betere versie van elkaar en vinden elkaar leuker, slimmer, grappiger, mooier en sterker dan ze zichzelf beschouwen en misschien zelfs beter dan ze werkelijk zijn.

(3)Jesaja 35,1-2

Woestijn en dorre vlakte zullen zich verblijden,-
de steppe zal juichen en bloeien, als een roos
bloeien en bloeien, en juichen, ja met gejuich en gejubel;
de glorie van de Libanon zal haar worden gegeven,
de luister van de Karmel en de Sjaron;
zij zullen zien de glorie van de Ene, de luister van onze God!

Actualisering

Een positief verhaal dat je kan lezen op de website van 'Vluchtelingenwerk Nederland'.

Vijf jaar geleden verhuisde Tahira naar een appartementencomplex. Ze vluchtte alleen uit Syrië. 'Ik probeerde nieuwe contacten te maken, maar veel mensen leven in hun eigen bubbel. Wanneer ik nieuwe burens vroeg of ze hulp nodig hadden met verhuizen of collega's uitnodigde bij ons thuis zegden ze al snel nee. Ik heb mij nooit gediscrimineerd gevoeld, wel afgewezen.' Tot ze Wendel en haar vriendin tegenkwam, hun vriendelijkheid voelde ik een opening om contact te zoeken. Ik deed een kaartje in hun brievenbus: komen jullie een keertje eten? Het enthousiasme waarmee ze op mijn uitnodiging ingingen, gaf me een welkom gevoel.' Wendel ontdekte toen pas dat Tahira een vluchteling was. 'Ze is gewoon een gezellige buur. We moeten geen onderscheid maken, het niet hebben over "wij" en "zij", maar over "ons". Want we wonen hier allemaal samen op dit lapje grond, onder dezelfde hemel.'

15. Slotgebed (naar Luc Vankrunkelsven in 'Het bidt in mij', p. 27)

Opstaan

leer Jij in bloesems

die lente doen openbarsten.

Opstaan

leer Jij in een lam en een kind
dat wordt geboren.

Opstaan

leer Jij in een vrouw, een man,
die in vallen opstaan.

Opstaan

leer Jij in mensen die waar ook ter wereld
gedurende eeuwen zijn gekleineerd
en toch opstaan en beweging maken.

Opstaan

doe Jij in bloesems, lammeren en kinderen,
in vrouwen en mannen
in vernederde mensen,
die openbreken en volop gaan leven.

Dan zullen de staf van Aäron en de steppe gaan bloeien.

16. Lied: De steppe zal bloeien (Liedboek p. 3)

17. En geven we elkaar een teken van vrede.